

Hora românească, moștenire din străbuni. Iată de ce la Vaslui încă se mai joacă “Hora din Străbuni”

6 august 2025

MANIFEST... Doina, dorul, hora sunt amprente de netăgăduit ale specificului românesc. Când zici doină, dor și horă, gândurile se îndreaptă spre tot ceea ce este românesc căci născute odată cu neamul românesc au trecut prin vremuri istorice păstrând nealterate frumusețea și puritatea sufletului țaranului român. Întâia dovadă a horei pe meleagurile noastre vine din anii 3700-3200 î.Hr., săpăturile arheologice din așezarea neolitică de la Frumușica, comuna Bodeștii, județul Neamț eliberând în 1942 din strânsoarea pământului un obiect de o frumusețe rară. Capodoperă a culturii Cucuteni, piesa milenară avea să uimească istorici, arheologi și etnografi, căci forma sa compozițională prezenta asemănări cu dansul nostru popular. Inspirat denumită “Hora de la Frumușica”, celebra piesă de ceramică, obiect de o excepțională valoare istorică și artistică, este un suport antropomorf ce reunește în componența sa șase figurine umane. Frumos stilizate, prinse cu spatele în afară, într-un cerc închis ca într-un dans, femeile reprezentate par preocupate de dansul lor, un dans ritualic ce trebuie să aducă soare, apă, belșug, grâne. Meșterul de odinioară a reușit să dea creației sale ritm, decorul liniilor albe dând senzația de rotire. E clar că femeile duc la bun sfârșit o ceremonie sacră menită să dezvăluie sau poate din contră, să ascundă, să codifice unele aspecte ale vieții magico-religioase. “Hora de la Frumușica” are câteva “hore surori”, dansuri de patru sau șase siluete ceramice descoperite la Larga-Jijia (Iași), Traian-Dealul Fântânelor (Botoșani), Trușești (Botoșani), Târpești (Neamț).

Mihaela Ochianu – Biblioteca Județeană “Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Specialiștii și istoricii sunt unanim de acord că remarcabilele reprezentări plastice sunt dovada existenței unor dansuri ritualice, efectuate în cadrul unui ceremonial complex, legat ce mai probabil de depunerea de ofrande. Dacă vă întrebați care este prima mențiune scrisă despre horă, ei bine ea aparține lui Homer, versurile din Iliada descriind un dans “în cerc cu mâinile prinse deolalată” în care fete și flăcăi hora învârt “ca o roată de-o încearcă cu mâna meșterul olar”. E drept, nu e hora românească, e horă încinsă în antica Grece, în vremea “vestitului Dedal”. Dar nu e de mirare, dansul în cerc e răspândit la mai toate popoarele balcanice, și nu numai, circularitatea ei amintind de formele cosmice precum soarele sau luna, vizibile din orice colț al pământului. Roata jucată de oameni e omagiu, celebrare, divinizare a astrelor de neatins cu mâna, tocmai de aceea inspirând deopotrivă teamă și admirație. Revenind în granițele noastre, primele detalii despre dansul popular românesc ne parvin din operele lui Dimitrie Cantemir, domnitorul moldovean ce avea să fie socotit în întreaga lume un ilustru cărturar căci manuscrisele sale au dezvoltat idei despre etnografie, geografie, istorie, lingvistică, muzică. Cunoscător al spațiului cultural european dar și al celui balcanic, enciclopedistul Dimitrie Cantemir avea să consemneze în “Descrierea Moldovei” câteva detalii despre dansurile moldovenești ale evului mediu. Aflăm că la 1700 “Călușarul” era dansat și de moldoveni, dansatorii numiți călușarii apăreau o dată pe an străbătând satele și târgurile în cele zece zile dintre Înălțarea Domnului la cer și Pogorârea Sfântului Duh. Jucau, dansau, săreau, fluturau în aer spada pentru alungarea demonilor și a spiritelor rele, respectau o regie doar de ei știută când practicau ritualuri de vindecare a relelor cauzate de iele. Chiar dacă faimosul “căluș” a dispărut din Moldova, dansul de grup regăsindu-se în secolele următoare în câteva sate din zona Olteniei și Munteniei, însemnările lui Cantemir au fost și vor rămâne izvor istoric în cercetarea etnografică actuală. Cât despre horă, frazele marelui cărturar nu mai au nevoie de explicații suplimentare. “Jocurile sunt la moldoveni cu totul altfel decât la celelalte neamuri. Ei nu joacă doi sau patru inși laolaltă, ca la franțuji și leși, ci mai mult roată sau într-un șir. Altminteri ei nu joacă prea lesne decât la nunți. Când de prind unul de altul de mână și joacă roata, mergând de la dreapta la stânga cu aceeași pași potriviți, atunci zic că joacă hora”. Îmi place să cred că descrierea horei se referă chiar la jocul

popular al siliștenilor, nu este exclus ca domnitorul stabilit la curtea țarului după înfrângerea de la Stănilești să se fi rememorat cu melancolie obiceiurile locuitorilor țării Moldovei gândindu-se îndeosebi la locurile natale.

Alecsandri și Coșbuc au țesut versuri, immortalizând hora românească

Facem un salt în timp pentru a ajunge la jumătatea la secolului al XIX-lea, în preajma unirii Moldovei cu Muntenia. Vasile Alecsandri culesese sumedenie de balade, poezii populare, publicase în culegeri (1852, 1956) adunând cu grijă “comori neprețuite de simțiri duiioase”, adunase laolaltă de pe tot cuprinsul țării Moldovei “o avere națională demnă a fi scoasă la lumină ca un titlu de glorie pentru nația română”. Peste tot unde piciorul său călcase, întâlnește țăranul revărsându-și “tainele sufletului în melodii armonioase și în poezii improvizate”. El află “horele în cântecele de veselie ale poporului”! Hora era cântată, hora era dansată la evenimentele importante din viața satului. Hora e vers, cântec și dans, e răspândită în toate regiunile locuite de români. Alecsandri fi-va cel ce va da caracter național horei, conferindu-i semnificații profund sociale, sublim accentuându-i mesajul istoric. În “Steaua Dunării”(revista lui Kogălniceanu), scria și tipărea în 16 iunie 1956, patrioticul îndemn de unire a celor ce vorbeau aceeași limbă, a celor ce aveau aceleași obiceiuri străbune. Pusă de muzică de Al. Flechtenmacher, “Hora Unirei”(titlu original) avea să răsune nu doar în ianuarie 1959 ca manifestare de bucurie a dublei alegeri a domnitorului Al. I. Cuza, ci avea să devină curând și pentru totdeauna simbolul înfrățirii tuturor românilor. Nu doar Alecsandri a țesut versuri immortalizând hora românească, în 1889 George Coșbuc publica poemul “Nunta Zamfirei”, o capodoperă a esenței tradiționale românești. E o nuntă ca toate nunțile țărănești din toate timpurile și din toate locurile, e un eveniment capital în viața omului situată la mijloc de drum între naștere, botez și moarte. Nunta(ca și celelalte etape ce vin inevitabil în viața noastră) se transformă într-o o ceremonie de neînălțurat, la care se supune toată suflarea satului. Ceremonioasă este nunta românească pentru că la asemenea “întâmplări” țăranii sunt foarte ceremonioși, festivi, toți participanții simțindu-se pentru câteva ceasuri personaje din povești. Moment cheie al existenței umane, spectacolul nunții nu se poate lipsi de horă. Hora lui Coșbuc e mai mult lină, domoală, solemnă, ritualică, pentru că se joacă în timp ce mirii se cunună. “Trei pași la stânga linișor/ și alți trei pași la dreapta lor/Se

prind de mâini și se deprind,/ Se-adună-ni cerc și iar se-ntind,/ și bat pământul tropotind/În tact ușor”. Cunoscute sunt versurile lui George Coșbuc, inegalabilă descriere a dansului popular românesc!

Hora satului, loc de întâlnire a tuturor categoriilor sociale

UN PIC DE ISTORIE... Nu uităm nici “dragi îmi erau șezătorile, clăcile și horele și toate petrecerile din sat la care luam parte cu cea mai mare însuflețire”, ale marelui povestitor Ion Creangă! Multe alte exemple sunt în literatura și arta românească, veritabile pagini scrise sau pictate, toate redând cu mijloacele specifice expresivul dans popular, înflăcărea, voioșia participanților vrăjiți de muzica lăutarilor de odinioară. Însă unul din cele mai reprezentative exemple din literatura noastră e de departe hora din deschiderea romanului “Ion” a lui Liviu Rebreanu. Hora e de această dată sărbătoarea satului, evenimentul duminical la care se adună cu mic cu mare copii, tineri și bătrâni, e evenimentul cu semnificații adânci în tradiția rurală. Hora nu este doar un simplu dans, cuvântul capătă acum o nouă conotație însemnând un fel de serbare, festivitate cu specific popular. E “Hora satului”, evenimentul a cărui organizare pică în sarcina flăcăilor de însurat, e adunarea sătenilor de toate vârstele, bătrânii veghind la respectarea regulilor nescrise ale comunității. Hora lui Rebreanu devine astfel o memorabilă pagină etnografică, bogată în detalii nu doar în ceea ce privește jocul tradițional sau măiestria lăutarilor, ci mai ales organizarea și desfășurarea sărbătorii săptămânale. Hora satului e loc de întâlnire a tuturor categoriilor sociale, intelectualii satului (învățătorul, preotul, dascălul), țăranii înstăriți, cei mai puțin avuți, bărbați și femei discută și privesc cu încântare jocul tinerilor. Dacă bărbații pot perfecta mici afaceri, femeile vorbesc despre bunul mers al gospodăriilor, despre educația copiilor. Oamenii stau așezați după prestanță, locul fiecăruia într-o ierarhie nescrisă este respectată de toți. Femeile în vârstă adună lângă ele fetele nepoftite la dans, tot în acest grup compact se adună și nevestele tinere care au voie să între în jocul popular doar dacă bărbatul (soțul) voia să o ia la joc. Înțelegem de la Rebreanu că în joc se prind tinerii, “de tropotele jucătorilor se hurducă pământul. Zecile de perechi bat Someșana cu atâta pasiune că potcoavele flăcăilor scapără scânteii, poalele fetelor se bolbocesc, iar colbul de pe jos se învăltoarește, se așează straturi groase pe fețele brăzdate de sudoare, luminate de oboseală și de mulțumire”.

Despre obiceiurile de la horele satului

ISTORIE... Din aceste reprezentări literare, dar și din studii etnografice reiese cu deosebită claritate că în toate satele românești hora satului era un ritual bine stabilit cu accente pe respectarea tradiției. Hora satului se ținea în toate zilele de duminică, în toate zilele de sărbătoare de peste an. Hora satului ancestral era un simbol, o valoare cu care satul se mândrea, era un obicei ce reprezenta un eveniment nelipsit din cursul firesc al vieții de la țară. Hora satului reprezintă un moment de bucurie, de destindere, având conotații sociale importante. Întâi de toate, "ieșitul la horă" însemna intrarea în rândul fetelor și flăcăilor, acceptare unanimă a comunității sătești a faptului că tinerii sunt pregătiți a-și întemeia o familie. Dansul era destinat mai cu seamă tinerilor, fetele "se găteau de horă", se îmbrăcau în haine de sărbătoare, în portul popular specific fiecărei zone geografice, aveau la urechi și în cosițele împletite flori pestrițe, veneau la horă purtând în mână un mănunchi mai mărișor de flori asemănătoare, spre le dăruia băieților care le invitau la joc. Împodobite cu flori, pălăriile flăcăilor erau dovada dansului în doi sau a înlănțuirii în cercul horei. De numele horei se leagă și expresia "dacă ai intrat în horă trebuie să joci", ceea ce înseamnă că un lucru început trebuie dus la bun sfârșit. Cercul horei se deschide pentru a primi noi membri apti a intra în rândul adulților continuatori ai obiceiurilor moștenite din străbuni. Hora e un dans al purității, al cumințeniei, căci cercul se închide lăsând în afară pe cei certați cu legea sau cu bunele moravuri. Subliniem încă o dată că hora nu era doar un dans, ci un ritual complex cu funcții sociale profunde. În universul rural românesc, hora marca momentele importante ale vieții comunității de la integrarea tinerilor și până la comemorarea celor plecați. Cercul horei simboliza unitatea, protecția și continuitatea neamului. Această formă de artă populară simbolizează legătura puternică între membrii comunității și celebrarea tradițiilor.

Hora, o manifestare a identității naționale

HORA NU SE UITĂ, CHIAI DACĂ SE MODERNIZEAZĂ... Moștenirea aceasta nu s-a pierdut, hora (joc, dans) e prezentă în toate regiunile României cu variații specifice fiecărei zone. Hora este așadar un dans tradițional românesc cu rădăcini adânci în istoria și cultura populară, e o manifestare a identității naționale. Există mai multe tipuri de hore, fiecare are un ritm propriu. Hora moldovenească de exemplu are un ritm mai alert și o structură complexă, în timp ce hora din Banat este mai simplă, dar la fel de spectaculoasă prin ritmicitate și precizia mișcărilor. Hora poate fi descrisă ca fiind un dans domol, al liniștii și solidarității sufletești, în contrast vizibil față de alte dansuri românești caracterizate prin mișcări repezi (Brâul, Sârba, Ciuleandra). Hora este prin excelență un dans maiestos, care impune dansatorilor o ținută dreaptă a bustului, privirea deschisă, jovială, dar și un echilibru sufletesc. Pașii lini fără sărituri, jocul discret al mâinilor, înscriu nuanțe diferite ale grației, atitudine ce presupune o sensibilitate acută a simțului pentru frumos. Jocul cel mare bătrânesc este clasică horă jucată pe tot cuprinsul țării, se joacă în cerc mare, în pași laterali spre dreapta și spre stânga, în sensul invers al acelor de ceasornic. Hora nu are un final bine determinat, durata ei depinde de ingeniozitatea dansatorilor. Hora poate fi numită conform locului de unde provine – „Hora de la Orhei” sau poate purta numele persoanei sau a evenimentului, în cinstea căroră este interpretată – „Hora miresei”, „Hora lănuței”, „Hora nunții” ș.a.m.d. Câteodată, cuvântul „hora” se omite, iar dansul se numește pur și simplu „Nuneasca”, „Florica” etc. În zilele noastre, „Hora satului” se păstrează ca eveniment cultural de promovare a tradițiilor populare. E drept că nu mai vorbim de hora duminicală, dansul, cântecul, sărbătoarea satului s-au mutat în manifestări culturale, sociale, în spectacole folclorice, în festivaluri naționale sau internaționale. Hora rezistă timpurilor noi, hora concurează cu moderne stiluri de dans, „călcată în picioare” fiind de tineri și bătrâni oriunde mai nou, vreun DJ vrăjitor al muzicii în era digitală face să răsună ritmurile îndrăgite ale dansului popular. Nuntă, botez, trecerea dintre ani, petrecerile cu prietenii sunt marcate cum se cuvine cu o horă, o sârbă, o învărtită, o bătută. Toate aceste dansuri sunt sărbătoarea vieții și a spiritului nostru ca popor, exprimând bucuria, pofta de viață, veselie, vioiciunea noastră.